

avskrift

ACC. N:R M. 8667: 1-5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av Blenda Andersson
Härad: Albo Adress: Skövda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av:
Uppteckningsår: 1942 Född år 1880 i Vislanda

"Tosia Bonnadan"

L.u. F. 44.

ACC. NR M. 8667:/

"Tosia Bonnadan".

Som jag i början på 1900-talet var brunnsgäst i Ronneby, kom jag i tillfälle att studera "tosia Bonnadan". Jag besökte då Ronneby Brunn för blodbrist. Jag var då ej bliven krympling av reumatism, utan kunde gå omkring. "Tosia Bonnadan" kallades även "Tosita bonnadän, "Tosie bonnadän" och "Tosite bonnadän." Denna dag firades alltid den 3:dje Bändagen. Och det hade den gjort så långt de gamle mindes i Ronneby.

En gammal, senare, avliden, man berättade då för mig, att i hans ungdom brukade de drängar och pigor, som skulle flytta den 24 oktober, städja bort sig på denna dag. Men i början på 1900-talet var den seden upphörd.

Både i Ronneby stod och vid brunnen beredde sig hotell, matserveringar, kafféer och ölkrogar att mottaga mera gäster på den "Tosia bonnadän", än eljest. Själva brunnshotellet, som tillhörde 1:sta klassen, beredde sig till särskild servering denna dag.

Så gick det extratåg från Växjö, från Kristianstad och från Karlskrona. Även ifrån Vislanda över Karlshamn till Ronneby gick det någon gång extratåg på "Tosia Bonnadan." Från landsbygden i Blekinge åkte ungdomar i lövklädda höhäckar, på hästskjuts, på cykel eller gingo de till fots flera mil fram till Ronneby denna dag. Och järnvägstågen voro fullproppade. Man

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 8667:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

såg folk från Blekinges landsbygd i alla åldrar, såsom barn, ungdomar, medelålders och äldre. Man såg hela familjer med modern bärande det minsta barnet i famnen eller liggande i en barnvagn och fadern ledande ett par småttingar i handen, medan de större barnen sprungo efter föräldrarna. Bilar voro då ej komna i bruk.

Från Blekinge landsbygd kommo både småflickor och de unga damerna iklädda den Blekingska nationaldräkten påfallande mycket. Inga voro svartklädda, utan alla voro klädda i vanliga kläder i olika färger. Gudstjänsten i kyrkan besöktes av några få, men ej av flertalet som besökte Ronneby denna dag. Invånarna i Ronneby voro svartklädda när de gingo i kyrkan på böndagarna.

Landsbygdens folk reste till Ronneby denna dag för att roa sig, för det var en tradition, och för att se brunnsgästerna, som troddes vara märkvärdiga, halta, blinda och idel krymplingar, som rest dit från alla håll i Sveriges land. Men när de fingo se brunnsgästerna samlade i brunnshallen vid middagstiden, då de drucko sitt järnvatten, direkt från källan, serverat av unga söta flickor klädda i Blekinge nationaldräkt, så blevo de "Tosita bonnadans" firande gästerna ganska besvikna över, att brunnsgästerna sågo ut som annat folk.

Alltså fanns det inget sensationellt att se vid brunnshallen eller i brunsparken. De sågo på de förtjusande vackra planteringarna däromkring ett ögonblick, sedan drogo de bort till

ACC. N:R M. 8667:3

"Snäckbacken", som var stadens dåtida nöjesfält. Där bjöds på karusell, skjutbanor och cirkus. Där fingo de se "världens tyngsta dam", "en kalv med tre huvud", etc. Högst uppe på backens krön låg en stor dansbana, som kallades "flaken". Där dansades efter en blåsorkester från tidigt på Bördagens e.m. till midnatt, för 5 öre dansen. Inträdesavgift till "Snäckbacken" upptogs icke. Så snart gudstjänsten i kyrkan var slut, börjades föreställningarna på "Snäckbacken". Brunnsgästerna stängde gärna in sig på sina rum denna dag. Och invånarna sågo ej med blida ögon "på de tosite bönderna, som ställde te den tosite bonnadän". Vad man gick denna dag, så större man på festbesökare, mer eller mindre nyktra. Gick man i Brunnskogen eller bortåt trollsjön stötte man mot det ena laget efter det andra, med sina matsäckskorgar, sina kaffekoppar, sina ölhalvor och äggskal. Ville man taga en båt-tur till Karön var den lilla ångbåten så fullastad, med festbesökare, att man fick inte plats på båten. Gick man på en restaurang eller ett kaffé, sutto de där. I närheten av restaurang Flora lågo några män i gräset än här och än där vid sina tömda ölbuteljer pratande och svärjande. Hade festbesökarna en anhörig, en släkting eller en bekant som var brunnsgäst, kommo stora sällskap till denne med matvaror av alla slag, jämte kaffebröd, tårter och pannkakor; vin, öl och brännvin. Sedan blev det ett festfestande där han bodde utan like. Sedan gick hela sällskapet ut

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 8667: 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ett par timmar för att se på folklivet ute i stan och besöka nöjesanordningarna, eller se på sevärdheterna i brunnsområdet, eller se vattenfallet i stan, eller ta en ångbåtstur ut till Karön uti Östersjöns skärgård. Därefter kom sällskapet tillbaka trötta och uthungriga och så börjades åter festligheterna. Men när klockan var 10 på kvällen, då det skulle vara tyst inom brunnsområdet, fanns där inga festbesökare. De, som voro kvar, hade då samlats på "Snäckbacken."

Något karnevalståg förekom inte i samband med "Tosita Bonnadan" på den tiden, jag nu skildrat. Men omkring 1915 eller närmare bestämt när Folkparken i Ronneby var byggd, hade stadsborna anordnat ett karnevalståg på "Tosia Bonnadan." Detta utgick då ifrån Folkparken fram till stan där det demonstrerade i genom stadens gator, varefter karnevalståget vände åter till folkparken. Men detta var tydligen en demonstration, för att få folket ifrån "Snäckbacken" till Folkparken.

"Tosita Bonnadan" hade alls ingen gemenskap med brunnslivet eller Brunnens nöjesanordningar. Vid Brunnan var bal varje lördagskväll från 8-10 i Brunnshotellet, som även kallades societetshuset, i dess festsalong på andra våning. Här fingo inga andra deltaga, utan första och andra klassens brunns-gäster, som fingo fritt inträde. Andra förnäma gäster fingo gå in mot betalning. Alla som deltog i balen måste vara iklädda festdräkt. Själv har jag i början på 1900-talet varit åskådare av dessa baler,

ACC. N:R M.8667:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

då jag satt på läktaren i balsalen. Det var en bedårande syn för en allmogeflicka, att se damernas eleganta, strålande toaletter och skimrande smycken. Brunnsmusiken, som bestod av 8-10 man från något regemente, spelade smäktande melodier. Då de dansade "francäs" (kan ej stava detta ord) var det en fröjd att se herrarnas artigheter och damernas eleganta rörelser. Så var där soireer och tombolafester till förmån för de fattiga brunnsvärdarna eller s.k. "fridrickarna."

Ni frågar, om första och andra brunnsbalen. Där om vet jag ej något. Det kanske varit tidigare än det min beskrivning avser. Jag tror mig dock minnas, att någon då talade om brunnsbalen, som förr i slutet på andra badsäsongen och som arrangerades för Brunnspersonalen och baderskorna. Societeten bland brunnsvärdarna bekostade denna bal, då kaffe, kakor och förfriskningar serverades.

Upptecknat av Blenda Andersson
Skörda, Vislanda.

P.S. Ursäkta detta sammanblandade uppteckningspapper. Har ej något sådant hemma. D.S.